

SERVET-İ FÜNUN VE MİLLİ EDEBİYAT

ANALİZ VE TARAMA TESTİ

ÖABT - Türk Dili ve Edebiyatı Hazırlık Serisi **40 Özgün Soru | Ayrıntılı Çözüm Analizi**

Hazırlayan: **Murat Hoca**

SERVET-İ FÜNUN EDEBİYATI ANALİZ VE TARAMA TESTİ

Öğrenme Hedefi: Öğrenciler, Servet-i Fünun ve Milli Edebiyat dönemlerinin sanat anlayışlarını, temsilcilerini ve eserlerini analiz ederek, ÖABT sınav formatına uygun 20 soruyu başarıyla çözebileceklerdir.

I. Servet-i Fünun Şiiri ve Tevfik Fikret

1. Tevfik Fikret'in 'Sis' şiirinin Servet-i Fünun şiir geleneği ve şairin kendi poetikası içindeki yeri değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Şiir, 'Parnasse' akımının dış dünyayı objektif bir biçimde yansıtmaya ilkesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.
- b) İstanbul, tarihsel ve kültürel bir miras olmaktan ziyade, baskıcı yönetimin ve toplumsal kokuşmuşluğun bir sembolü olarak ele alınır.
- c) Anjambman tekniğinin başarılı kullanımıyla nazım nesre yaklaştırılmış, dize birimi anlamın önüne geçmemiştir.
- d) Şiir, Fikret'in bireysel melankoliden toplumsal ve siyasal eleştiriye geçişini simgeleyen bir dönüm noktasıdır.
- e) Kullanılan dil ve imgeler, sembolistlerin 'müzikalite' ve 'kapalılık' anlayışıyla yer yer örtüşse de temelinde realist bir gözlem yatar.

2. Servet-i Fünun şiirinde 'resim altı şiir yazma' (tablo-şiir) geleneğinin öncüsü olan Tevfik Fikret için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- a) Aruz veznini Türkçenin doğal söyleyişine uydurarak konuşma dilinin ahengini yakalamıştır.
- b) Şiirlerinde kullandığı 'serbest müstezetat' formuyla, divan edebiyatının kalıplarını içeriden dönüştürmüştür.
- c) Bütün şiirlerinde parnasizmin katı ve duygusuz tasvir anlayışına sadık kalmış, lirizmi dışlamıştır.
- d) Doğa tasvirlerini sadece görsel bir unsur olarak değil, içsel yaşantısının bir yansıması (paysage d'âme) olarak kurgulamıştır.
- e) Manzum hikayelerinde ('Balıkçılar', 'Ramadan Sadakası') realizmin sosyal boyutunu ön plana çıkarmıştır.

II. Cenap Şahabettin ve Sembolizm

3. Cenap Şahabettin'in sembolizm ve parnasizm arasındaki estetik sentezi düşünüldüğünde, şiir dili için aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

- a) Şiirde 'müzikalite'yi her şeyin üzerinde tutmuş, anlamı sesin telkin gücüne bırakmıştır.
- b) Halka doğru gitme düşüncesiyle, Arapça ve Farsça kelime kullanımını asgariye indirmiştir.
- c) Tabiatı 'renk' ve 'ışık' oyunlarıyla betimleyerek empresyonist (izlenimci) bir yaklaşım sergilemiştir.
- d) Dönemin 'sanat sanat içindir' anlayışına uygun olarak, alışılmamış bağdaştırmalara dayalı bir üslup kurmuştur.
- e) Şiiri zihinsel bir kurgu olarak görmüş, estetik zevki ön plana çıkarmıştır.

4. Cenap Şahabettin'in 'Elhan-ı Şita' şiiriyle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- a) Şiirde karın yağışının ritmine uygun olarak vezin değişikliklerine (aruzun farklı kalıplarının bir arada kullanımı) gidilmiştir.
- b) Tabiat, insan ruhuna huzur veren pastoral bir sığınak olarak tasvir edilmiştir.
- c) İşitsel ve görsel imgelerle zenginleştirilen şiirde 'müzikalite' temel yapı taşıdır.
- d) Şiirde geçen 'ak bir lerziş', 'bir beyaz lerze' gibi ifadeler dönemin yeni estetik anlayışını yansıtır.
- e) Şiir, sembolist akımın 'telkin' ve 'sezdirme' yönteminin edebiyatımızdaki en başarılı örneklerinden biridir.

I. Servet-i Fünun Şiiri (Devam)

5. Tevfik Fikret'in çocuklar için hece ölçüsüyle kaleme aldığı 'Şermin' (1914) adlı eseri, onun poetikası ve Türk çocuk edebiyatı tarihindeki yeri açısından değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) A) Eser, Türk edebiyatında çocuğun dünyasına onun seviyesine uygun bir dil ve pedagojik bir yaklaşımla hitap eden ilk modernist örneklerdendir.
- b) B) Fikret, bu eserde parnasizmin biçimsel titizliğini ve sanat anlayışını tamamen bir kenara bırakarak öğreticiliği sanatın önüne koymuştur.
- c) C) Şiirlerde kullanılan dilin sadeliğine rağmen, Fikret'in 'müzikalite' ve 'biçim mükemmelliği' arayışı hece ölçüsüyle de sürdürülmüştür.
- d) D) Şair, tüm edebi hayatı boyunca sadık kaldığı aruz veznini sadece bu eserinde, çocukların ritim duygusuna hitap etmek amacıyla terk etmiştir.
- e) E) 'Haluk'un Defteri'ndeki idealize genç tipinden farklı olarak, buradaki şiirler daha somut, gündelik yaşamın içinden çocuk tiplerini içerir.

6. Tevfik Fikret'in 'Sis' şiirinde İstanbul'u 'örtün evet ey haile' (ey trajedi/korkunç olay, örtün) diyerek lanetlemesinin temelindeki tarihsel ve edebî gerekçe aşağıdakilerden hangisi istisnadır?

- a) Tanzimat'tan beri süregelen 'Batılılaşma' idealinin başarısızlığının yarattığı hayal kırıklığı.
- b) II. Abdülhamit döneminin yarattığı siyasi baskı ortamı ve toplumdaki ahlaki çöküntünün mekansal yansıması.
- c) Eski edebiyat geleneğine sıkı sıkıya bağlı olan muhafazakar çevrelerin sanata müdahalesi.
- d) Şairin kendi içine kapalı, melankolik ruh halinin dış dünyaya yansıyan tekil imgesi.
- e) İstanbul'un tarihsel ihtişamıyla bugünkü sefalet arasında romantik tezadın vurgulanması.

II. Cenap Şahabettin (Devam)

8. Cenap Şahabettin'in şiirlerinde görülen 'saat-i semenfam' (yasemin renkli saatler) ve 'lerze-i rûşen' (parlak titreyiş) gibi tamlamalar, hangi estetik kaygının veya tartışmanın odak noktasını oluşturur?

- a) Sembolizmin 'kapalılık' ve 'telkin' ilkesi gereği, bilinen kelimelerle yeni duygu dünyaları kurma çabası.
- b) Dilde sadeleşme hareketine karşı Divan edebiyatı terminolojisini canlandırma gayesi.
- c) Sözlüklerde bile rastlanmayan, Arapça ve Farsça kelimelerden türetilmiş 'alışılmamış bağdaştırmalar' (dekadanlık).
- d) Parnasyenlerin dış dünyayı olduğu gibi betimleme (pitoresk) anlayışının dile yansıması.
- e) Halkın diline yerleşmiş galat-ı meşhur ifadelerin şiir dilinden tasfiye edilmesi.

9. Servet-i Fünun şiirinin iki dev ismi Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin'edebî kimlikleri karşılaştırıldığında, aşağıdakilerden hangisi her ikisi için de geçerli bir ortak özelliktir?

- a) Fransız sembolizmini Türk şiirine olduğu gibi taşımış olmaları.
- b) Aruz veznini Türkçeye başarıyla uygulayarak 'nazmı nesre yaklaştırma' (anjambman) tekniğini zirveye taşımaları.
- c) Klasik divan şiiri nazım şekillerini tamamen reddedip sadece serbest müstezat kullanmaları.
- d) Dilde sadeleşmeyi savunarak 'Yeni Lisan' hareketine öncülük etmeleri.
- e) Toplumsal sorunları şiirlerinin merkezine alarak 'sanat toplum içindir' anlayışını benimsemeleri.

SERVET-İ FÜNUN VE MİLLİ EDEBİYAT TARAMA (DEVAM)

7. Tevfik Fikret'in şiirlerinde 'Parnasizm' akımının etkisi; biçimsel kusursuzluk, objektif gözlem ve plastik sanatlara duyulan ilgiyle belirginleşir. Buna göre, şairin şiirinde parnasyen tutumun en somut göstergesi aşağıdakilerden hangisi değildir?

- a) A) Duyguların, herhangi bir entelektüel süzgeçten geçirilmeden, coşkunun ve lirik bir edayla mısırlara dökülmesi.
- b) B) Şiirin dış yapısındaki mimari sağlamlık ile 'pitoresk' (tablo-şiir) oluşturma gayesinin ön planda tutulması.
- c) C) Şiirde anlamın tamamen kapalılık içinde tutularak, telkin gücünün ses ve müzik yoluyla sağlanması.
- d) D) Milli tarihe ve halk kültürüne ait değerlerin, epik bir dille ve hece ölçüsüyle kaleme alınması.
- e) E) Sosyal fayda ilkesinin sanatsal estetiğin üzerinde tutularak, şiirin bir ideolojik araç haline getirilmesi.

17. Halit Ziya Uşaklıgil'in eserlerinde kullandığı dilin zaman içindeki değişimi ve dil anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- a) Yazar, hayatı boyunca Arapça-Farsça tamlamalarla örülmüş, süslü ve sanatlı bir dili savunmuştur.
- b) Romanlarının ilk baskılarındaki dili son derece ağır ve ağırdalı olmasına rağmen, Cumhuriyet döneminde bu eserlerini kendisi sadeleştirmiştir.
- c) Sokağın dilini edebiyata taşıyarak realizmi dilsel boyutta da gerçekleştirmiştir.
- d) Dildeki sadeleşmeyi 'uydurmacılık' olarak nitelendirmiş ve karşı çıkmıştır.
- e) Eserlerinde sadece Osmanlı aydın sınıfının konuştuğu yapay bir saray dili kullanmıştır.

10. Cenap Şahabettin'in 'Hac Yolunda' ve 'Afak-ı Irak' gibi gezi yazısı türündeki eserlerinin Türk edebiyatındaki asıl özgülülüğü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Eserlerinde nesnel bir gözlemci gibi davranarak sadece gördüklerini aktarmıştır.
- b) Batılılaşma etkisindeki Osmanlı aydınının kimlik krizini sosyolojik olarak analiz etmiştir.
- c) İzlenimci (empresyonist) bir bakış açısıyla, mekanları ruhsal durumlarının birer aynası olarak tasvir etmiştir.
- d) Millî Edebiyat akımının etkisiyle bu eserlerinde dilde sadeleşmeye gitmiştir.
- e) Sadece tarihi abidelerin mimari özelliklerini teknik bir dille anlatmıştır.

20. Mehmet Rauf'un 'Siyah İnciler' adlı eseri, türü ve içeriği bakımından değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- a) Aşk temasını, doğa tasvirleriyle birleştiren romantik bir üslup.
- b) Baudelaire ve Mallarmé gibi Fransız sembolistlerinden ilham alan, mensur şiir türünün edebiyatımızdaki olgun örnekleri.
- c) Halk şiiri geleneğiyle Batılı formların sentezlenmesi denemeleri.
- d) Toplumsal adaletsizlikleri konu alan sert bir gerçekçilik.
- e) İnsanın doğa karşısındaki çaresizliğini anlatan karamsar bir varoluşçu tutum.

III. Halit Ziya ve Aşk-ı Memnu Analizi

11. Halit Ziya Uşaklıgil'in 'Aşk-ı Memnu' romanının 'modern Türk romanının başlangıcı' kabul edilmesinde aşağıdaki teknik unsurlardan hangisi en az etkilidir?

- a) Olay örgüsünün neden-sonuç ilişkisi içerisinde titizlikle kurgulanması
- b) Kahramanların iç dünyalarının 'psikolojik derinlik' ve 'motivasyon' temelinde analiz edilmesi
- c) Yazarın olay akışına müdahale ederek okuyucuya ahlaki dersler vermekten kaçınması
- d) Mekan ve çevre tasvirlerinin karakterlerin ruhsal durumlarıyla paralel bir işlev görmesi
- e) Eserde kullanılan dilin, Tanzimat romanındaki 'halka ulaşma' idealini başarıyla gerçekleştirmesi

13. Halit Ziya Uşaklıgil'in 'Aşk-ı Memnu' romanında Bihter karakterinin psikolojik yıkımı, temelde hangi ontolojik çatışma üzerine inşa edilmiştir?

- a) Firdevs Hanım'ın temsil ettiği 'materyalist' dünya görüşü ile kendi duygusal ihtiyaçları arasındaki sıkışmışlık.
- b) Adnan Bey'e karşı duyduğu derin sevgi ile Behlül'e olan yasak aşkı arasındaki denge arayışı.
- c) Modernleşen İstanbul hayatı ile aile geleneklerine bağlılık arasındaki çelişki.
- d) Zengin bir hayat sürme isteği ile dini vecibelerini yerine getirme arasındaki gerilim.
- e) Çocukları (Nihal ve Bülent) ile kendi mutluluğu arasında bir tercih yapma zorunluluğu.

IV. Mehmet Rauf ve 'Eylül' Romanı

12. Eylül romanı Türk edebiyatı tarihinde hangi özelliğiyle bir 'ilk'tir?

- a) İlk tarihi roman
- b) İlk psikolojik roman
- c) İlk köy romanı
- d) İlk realist roman
- e) İlk macera romanı

14. Mehmet Rauf'un 'Eylül' romanında aşk, sadakat ve vicdan üçgenini oluşturan karakter kadrosu aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- a) Bihter - Behlül - Adnan Bey (Aşk-ı Memnu)
- b) Suat - Süreyya - Necip (Eylül)
- c) Ahmet Cemil - Lamia - Raci (Mai ve Siyah)
- d) Ömer Behiç - Neyyir - Şahika (Kırık Hayatlar)
- e) Seniha - Faik - Hakkı Celis (Kiralık Konak)

III. Halit Ziya (Devam)

15. Halit Ziya Uşaklıgil'in romancılığı ve teknik becerisi göz önüne alındığında, aşağıdakilerden hangisi yazarın 'kusursuz roman' anlayışıyla bağdaşmaz?

- a) Çevresel koşulların ve genetik mirasın karakter üzerindeki belirleyiciliğini (Natüralizm) önemsemesi.
- b) Roman kahramanlarını, psikolojik derinlikleri olan yaşayan bireyler olarak kurgulaması.
- c) Anlatıcı olarak olayların akışına müdahale ederek okuru yönlendirmesi.
- d) Mekan tasvirlerini, kahramanın ruh halini yansıtan işlevsel birer unsur olarak kullanması.
- e) Kusursuz bir olay kurgusu (vaka örgüsü) oluşturmak için neden-sonuç ilişkisine sadık kalması.

16. 'Aşk-ı Memnu' romanında Boğaziçi'ndeki 'yalı' mekanı, anlatının anlamsal katmanlarında neyi temsil eder?

- a) Batılılaşma ile birlikte değişen yaşam tarzının ve içe dönük aile yapısının sembolik mekanı olması.
- b) Osmanlı bürokrasisinin yozlaşmış yapısını temsil eden bir devlet dairesi işlevi görmesi.
- c) Anadolu'nun ücra bir köşesindeki toplumsal geri kalmışlığı simgelemesi.
- d) Sadece estetik bir dekor olarak, karakterlerin lüks yaşamını sergilemek için seçilmiş olması.
- e) Dini eğitimin verildiği geleneksel bir mahalle hayatının merkezi olması.

IV. Mehmet Rauf (Devam)

18. Mehmet Rauf'un 'Eylül' romanının 'ilk psikolojik roman' olarak Türk edebiyat tarihindeki yerini sağlamlaştıran temel özellik nedir?

- a) Toplumun alt kesimlerindeki yoksulluk ve geçim derdi.
- b) Dış dünyadaki somut olaylardan ziyade, bireyin 'iç sesleri', duygu dalgalanmaları ve psikolojik tahlilleri.
- c) Siyasi çalkantılar ve II. Abdülhamit döneminin yarattığı korku atmosferi.
- d) Doğu ve Batı kültürleri arasındaki medeniyet krizi.
- e) Tarihi bir aşkın efsanevi unsurlarla süslenmiş anlatımı.

19. Mehmet Rauf'un roman sanatı and edebi kişiliğiyle ilgili aşağıdaki tespitlerden hangisi doğrudur?

- a) Eserlerinde Halit Ziya'nın teknik mükemmeliyetçiliğini bir adım daha ileri taşımıştır.
- b) Daha çok toplumsal hiciv ve eleştiriye dayalı bir realizm anlayışına sahiptir.
- c) Halit Ziya'nın dil ve kurgu anlayışını takip etmiş, ancak 'psikolojik derinlik' ve 'karşılıksız aşk' temalarını merkeze almıştır.
- d) Milli Edebiyatın dilde sadeleşme tezlerini ilk uygulayan romancıdır.
- e) Klasik halk hikayesi tekniklerini modern romanla sentezlemeyi amaçlamıştır.

25. Halide Edip Adıvar'ın, Milli Mücadele yıllarındaki bizzat şahit olduğu tarihi olayları bir tarihçi titizliği ve edebi bir üslupla aktardığı anı kitabı aşağıdakilerden hangisi biridir?

- a) Handan (Kadın psikolojisi/Mektup-roman)
- b) Türk'ün Ateşle İmtihanı (Milli Mücadele anıları)
- c) Mor Salkımlı Ev (Çocukluk ve gençlik anıları)
- d) Dağa Çıkan Kurt (Kurtuluş Savaşı hikayeleri)
- e) Sinekli Bakkal (Töre/Doğu-Batı sentezi)

31. Halide Edip Adıvar'ın romancılık serüveni kronolojik olarak incelendiğinde, sanat anlayışında görülen değişim evrelerinden biri aşağıdakilerden hangisi değildir?

- a) Bireysel duygular ve kadın psikolojisi odaklı eserler (Handan, Mev'ut Hüküm).
- b) Milli Mücadele ve toplumsal meselelere yönelik (Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye).
- c) Sürrealist ve soyut sembolizme dayalı deneysel anlatımlar.
- d) Gelenekler, töreler ve Doğu-Batı sentezi arayışı (Sinekli Bakkal, Tatarcık).
- e) Felsefi ve mistik derinliğe sahip geç dönem romanları (Akile Hanım Sokağı).

26. Milli Edebiyat döneminde genel akıma (Yeni Lisan/Türkçülük) tam olarak dahil olmayıp kendi estetik çizgilerini koruyan 'bağımsız' sanatçılar ve temsil ettikleri anlayışlar eşleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Yahya Kemal Beyatlı (Nev-Yunanilik / Saf Şiir)
- b) Mehmet Akif Ersoy (İslamcılık / Manzum Hikaye)
- c) Cenap Şahabettin (Sembolizm / Servet-i Fünun geleneği)
- d) Rıza Tevfik Bölükbaşı (Feylesof / Tekke şiiri etkisi)
- e) Ömer Seyfettin (Türkçülük / Yeni Lisan)

32. 'Yaban' romanının Türk edebiyat tarihindeki asıl önemi ve getirdiği yenilik aşağıdakilerin hangisinde doğru vurgulanmıştır?

- a) İlk defa Anadolu köylüsünün idealize edilmeden, tüm gerçekliği ve sefaletiyle anlatılması.
- b) Aydın kesimin, halkı anlamadaki yetersizliğini ve 'aydın-halk uçurumunu' öz eleştirel bir yaklaşımla ele alan ilk realist metinlerden biri olması.
- c) Realizm akımının Türk romanındaki teknik açıdan en kusursuz örneği kabul edilmesi.
- d) Romanın tamamen Ahmet Celal'in günlüğünden (otobiyografik) oluşması.
- e) Cumhuriyet devrimlerinin köye yansımalarını anlatan ilk 'köy romanı' (ilk köy romanı Karabibik'tir) olması.

21. Ziya Gökalp'in sosyolojik sisteminde 'hars' (kültür) ve 'medeniyet' (uygarlık) kavramlarının ayırımıyla ilgili hangisi kuramsal olarak yanlıştır?

- a) Medeniyet; rasyonel, beynelmilel ve teknik unsurları içeren bir bütündür.
- b) Hars; bir milletin din, ahlak ve estetik değerlerinden süzölen milli ruhudur.
- c) Medeniyet 'yaratılamaz' ancak başka milletlerden 'taklit' yoluyla alınabilir.
- d) Hars duygulardan oluştuğu için tartışılmaz; medeniyet bilgilerden oluştuğu için eleştirilebilir.
- e) Milli bir uyanış için harsin korunması, kalkınma içinse medeniyetin iktibas (alınması) şarttır.

22. Ziya Gökalp'e göre modern Türk milliyetçiliğinin sosyolojik temeli aşağıdakilerin hangisinde en doğru şekilde tanımlanmıştır?

- a) Irki özelliklerin ve kan bağıının her şeyin üstünde tutulması.
- b) Emile Durkheim'ın sosyolojik teorilerinden ilham alan, dayanışmacı (solidarist) ve kültür birliğine dayalı bir toplum yapısı.
- c) Sınıf çatışmalarını esas alan ekonomik bir toplumsal dönüşüm.
- d) Bireysel özgürlüklerin kolektif kimliğin önünde tutulduğu liberal bir düzen.
- e) Geleneksel dini yapıların modern devlet kurumlarıyla tamamen yer değiştirmesi.

muratvuranlar

23. Ziya Gökalp'in 'Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak' formülasyonu ile hedeflediği sentez, sosyolojik olarak hangi temel üzerine oturmaktadır?

- a) Osmanlı Devleti'nin siyasi sınırlarını korumak için dini bir otorite etrafında birleşmek.
- b) Batı'nın pozitif bilimlerini ve teknolojisini (medeniyet) alırken, Türk milletinin öz değerlerini ve ruhunu (hars) koruyup yüceltmek.
- c) Eski Türk boylarının tümünü tek bir bayrak altında toplayarak Turan idealini gerçekleştirmek.
- d) İslamiyet öncesi Türk kültürünü tek geçerli kaynak kabul ederek modern dünyadan soyutlanmak.
- e) Sadece ekonomik bağımsızlığı hedefleyen yerli bir kalkınma modeli oluşturmak.

24. Ziya Gökalp'in 'Lisan Türkçülüğü' programına göre, aşağıdakilerden hangisi dilin millileştirilmesi sürecinde takip edilecek bir ilke değildir?

- a) İstanbul hanımlarının konuştuğu canlı ve yaşayan Türkçenin yazı dili olarak esas alınması.
- b) Arapça ve Farsça asıllı olsa bile halkın diline yerleşmiş ve Türkçe karşılığı olmayan kelimelerin korunması.
- c) Tüm yabancı kelimelerin atılarak yerine Göktürkçe veya Uygurca kökenli kelimelerin getirilmesi (Tasfiyecilik).
- d) Arapça ve Farsça gramer kurallarının ve bu dillerle yapılan tamlamaların dilden tamamen atılması.
- e) Bilim terimlerinin mümkün olduğunca Türkçe köklerden türetilmesi.

27. Türkçülüğün Esasları'nda yer alan 'Halka Doğru' ilkesi, aydın ve halk arasındaki kültürel alışverişi nasıl bir mekanizmayla açıklar?

- a) Aydınların halka giderek onlara Batılı yaşam biçimini zorla kabul ettirmesi.
- b) Halkın sahip olduğu saf 'hars'ın aydınlarca keşfedilip işlenmesi; buna karşılık aydınların sahip olduğu 'medeniyet'in halka taşınması.
- c) Köylülerin şehirlere taşınarak sanayi işçisi haline getirilmesi.
- d) Halkın dilini ve geleneklerini tamamen değiştirerek modern bir ulus yaratılması.
- e) Sadece kırsal kesimin folklorik unsurlarının edebiyatta süs olarak kullanılması.

28. Ömer Seyfettin'in 1911'de Genç Kalemler dergisinde yayımlanan 'Yeni Lisan' makalesindeki temel iddiası ve dil felsefesi nedir?

- a) Aruz vezninin Türkçenin müzikalitesine en uygun vezin olduğunu ispatlamak.
- b) Arapça ve Farsça kurallarla örülü 'yapay' Osmanlıca ile halkın konuştuğu 'doğal' Türkçe arasındaki uçurumu ortadan kaldırmak.
- c) Batı dillerinden gelen kelimelerin Türkçeleştirilmesi için yeni kurallar belirlemek.
- d) Eski Türk edebiyatı metinlerini modern Türkçeye çevirerek halka tanıtmak.
- e) Sadece askeri ve siyasi terimlerin Türkçeleştirilmesini sağlamak.

muratvuranlar

29. Halide Edip Adıvar'ın 'Ateşten Gömlek' romanındaki Ayşe karakteri, eserin tematik yapısı içinde neyi sembolize eder?

- a) Sadece bireysel bir aşk acısı çeken melankolik kadın tipini.
- b) İşgal altındaki vatanın acısını bedeninde ve ruhunda hisseden, Milli Mücadele'nin kutsiyetini simgeleyen idealleştirilmiş kadın figürünü.
- c) Batılı hayat tarzına özenen ve milli değerlerden kopmuş olan yozlaşmış aristokrasiyi.
- d) Saray çevresinde dönen entrikaların kurbanı olan pasif bir karakteri.
- e) Savaşa karşı çıkan ve pasifizmi savunan entelektüel bir duruşu.

30. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'un 'Yaban' romanında, başkahraman Ahmet Celal'in gözlemleriyle ortaya koyduğu asıl 'trajedi' nedir?

- a) Maddi refah düzeyi farklılığının yarattığı çatışma
- b) Aydın ile köylü arasındaki 'zihniyet ve dil' kopukluğundan doğan tarihsel uçurum
- c) Anadolu köylüsünün Kurtuluş Savaşı'na olan sarsılmaz inancı ve desteği
- d) Geleneksel yaşam biçimiyle modern tarım yöntemlerinin savaşı
- e) Merkezi otorite ile yerel güç odakları arasındaki siyasi çekişme

33. Halide Edip Adivar'ın romanlarındaki (özellikle ateşten gömlek, vurunkahpeye) kadın kahramanların en belirgin ortak özelliği nedir?

- a) Kendi kararlarını alamayan, erkeklerin korumasına muhtaç kırılgan yapıda olmaları.
- b) Güçlü bir iradeye sahip, iyi eğitilmiş, toplumsal sorumluluk üstlenen ve milli meselelerde aktif rol alan 'yeni kadın' tipini yansıtmaları.
- c) Sadece aile hayatı ve ev işleriyle sınırlı, geleneksel Anadolu kadını olmaları.
- d) Batı kültürünü sadece yüzeysel bir moda olarak takip eden yüzeysel tipler olmaları.
- e) Eserlerinde genellikle olayların gelişimini engelleyen negatif karakterler olarak yer almaları.

35. Halide Edip'in 'Vurun Kahpeye' romanında idealist öğretmen Aliye'nin trajik sonu üzerinden işlenen temel sosyo-politik çatışma nedir?

- a) Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'daki 'cehalet', 'bağnazlık' ve 'ihanet' üçgenine karşı verilen aydınlanma mücadelesini.
- b) Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişin yarattığı ekonomik krizleri.
- c) İstanbul'daki zengin konak hayatı ile kenar mahalleler arasındaki yaşam farkını.
- d) İnsan doğasındaki iyilik ve kötülük kavramlarının felsefi tartışmasını.
- e) Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemindeki kahramanlık destanlarını.

34. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun 'Yaban' romanında Ahmet Celal'in bir Anadolu köyüne yerleşme kararının arkasındaki asıl psikolojik motivasyon nedir?

- a) Anadolu köylüsünü eğiterek modern bir toplum yaratma ülküsüyle yola çıkması.
- b) Birinci Dünya Savaşı'nda bir kolunu kaybetmiş gazi bir subay olarak, yaşadığı toplumdan dışlanmışlık hissiyle güvenli bir liman araması.
- c) Miras kalan toprakları yönetmek ve zenginleşmek istemesi.
- d) Şehir hayatının karmaşasından kaçıp doğayla iç içe bir yaşam sürme arzusu.
- e) Düşman işgalinden kaçan bir mülteci olarak saklanacak yer araması.

36. 'Yaban' romanında Anadolu köylüsünün Kurtuluş Savaşı'na karşı olan tutumu, yazar tarafından hangi sosyolojik tespit eşliğinde sunulur?

- a) Milli Mücadele'yi dini bir cihat olarak görüp büyük bir şevkle katıldıkları.
- b) Kendilerini 'Türk' olarak değil, sadece birer 'kul' olarak gördüklerinden; aydınların 'vatan' ve 'millet' kavramlarına tam bir yabancılaşma ve kayıtsızlık içinde oldukları.
- c) Düşman ordusuna aktif olarak katılarak öz vatanlarına ihanet ettikleri.
- d) Savaşı, şehirli aydınların bir oyunu olarak görüp gizlice destekledikleri.
- e) Modern silahlarla donatılmış bir ordu kurarak düşmanı kendi başlarına yendikleri.

37. Ömer Seyfettin'in Türk hikayeciliğindeki devrimci rolü ve edebi kimliği düşünüldüğünde, aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- a) Olay (Maupassant) tarzı hikayeciliği benimseyerek teknik açıdan kusursuz eserler vermesi.
- b) Hikayeyi toplumsal ve milli bir 'şuur' aşılama aracı olarak kullanması (Edebiyatın işlevselleştirilmesi).
- c) Gözlemci gerçekçiliği (Realizm) çocukluk anıları ve tarihi efsanelerle harmanlaması.
- d) Bireyin içsel çatışmalarını ve bilinçaltını ön plana çıkaran modernist bir anlatım tutumu sergilemesi.
- e) Dilde sadeleşmeyi sadece bir fikir olarak değil, tüm eserlerinde başarıyla uygulayan bir üslup ustası olması.

39. 'Yeni Lisan' hareketinin dilin sadeleşmesi sürecinde uyguladığı 'teknik' yöntemlerden en kritiği aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Türkçe karşılığı olan Arapça ve Farsça kelimelerin tamamen atılması (Tasfiyecilik).
- b) Arapça ve Farsça gramer kurallarının (edat, çoğul ekleri, tamlamalar) dilden temizlenmesi ve Türkçe gramerinin hakim kılınması.
- c) İstanbul ağız yerine Orta Asya Türk lehçelerinin dilin merkezi yapılması.
- d) Bilim dilinin tamamen Fransızca kurallara göre yeniden yapılandırılması.
- e) Dildeki tüm yabancı kökenli kelimelerin hiçbir istisna gözetilmeksizin yasaklanması.

38. Ömer Seyfettin'in 'Bahar ve Kelebekler' hikayesi, sembolik bir düzlemde hangi sosyolojik-kültürel çatışmanın temsilidir?

- a) Bireyin yalnızlığı ve doğaya kaçış arzusu.
- b) Zenginlik ve fakirlik arasındaki uçurumun yarattığı trajedi.
- c) Eski neslin 'gelenekçi-Osmanlıcı' dil ve kültür anlayışı ile yeni neslin 'milliyetçi-modernist' bakış açısı arasındaki sert zihniyet ayrımı.
- d) Doğu mitolojisi ile Batı rasyonalizmi arasındaki felsefi tartışma.
- e) İnsan ilişkilerindeki sadakat ve ihanet teması.

40. Aşağıdaki eser-izlek eşleştirmelerinden hangisi Ömer Seyfettin'in hikayecilik anlayışına ait değildir? (Not: Eser Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na aittir.)

- a) Kaşağı (Çocukluk anıları/Realizm)
- b) Pembe İncili Kaftan (Milli Tarih/Epik)
- c) Forsa (Milli Tarih/Vatan sevgisi)
- d) Kiralık Konak (Kuşak çatışması/Modernizm)
- e) Hürriyet Bayrakları (Meşrutiyet dönemi/Siyaset)

AYRINTILI ÇÖZÜM ANAHTARI VE ANALİZLER

1. A: Sis, Parnasizmin 'objektiflik' ilkesine değil, Fikret'in siyasi öfkesine dayalı öznel bir eleştiridir.

2. C: Fikret, parnasizmin biçimsel titizliğini alsa da 'lirizm'i ve duyguyu asla dışlamamıştır.

3. B: Cenap Şahabettin, 'Halka doğru' gitme düşüncesini reddetmiş; sanatlı, ağır ve elitist bir dili savunarak yeni tamlamalar kurmuştur.

4. B: 'Elhan-ı Şita'da doğa, huzur veren pastoral bir mekan değil; ölüm, hüznün ve karamsarlık çağrıştıran sembolik bir dekadordur.

5. B: Fikret, Şermin'de bile biçimsel titizlikten ödün vermemiş; hece ölçüsünü de aruzdaki ustalığıyla işleyerek estetik bir seviye yakalamıştır.

6. B: 'Sis'teki lanet, şairin bireysel karamsarlığından ziyade II. Abdülhamit dönemindeki siyasi baskıya ve toplumsal yozlaşmaya yöneliktir.

7. B: Parnasizm; şiirde 'resimsel' bir görsellik (pitoresk), biçimsel kusursuzluk ve duygunun nesneleşerek tasvir edilmesi demektir.

8. C: Cenap'ın 'alışılmamış bağdaştırmaları', o dönemde 'Dekadanlık' tartışmalarına yol açmıştır.

9. B: Her iki şair de aruzu Türkçeye başarıyla uygulamış ve nazmî nesre yaklaşmıştır.

10. C: Cenap, gezi yazılarında nesnel bir aktarımdan ziyade ruhsal izlenimlerini (empresyonizm) yansıtır.

11. E: Halit Ziya'nın dili, Tanzimat'taki 'halka ulaşma' idealinin aksine seçkin ve oldukça ağırdır.

12. B: Eylül, edebiyatımızda olaylardan çok ruhsal tahlillere dayanan ilk başarılı psikolojik romandır.

13. A: Bihter, annesi Firdevs Hanım'ın maddiyatçılığı ile kendi duygusal boşluğu arasında kalmıştır.

14. B: Eylül romanının temel aşk üçgenini Suat, Süreyya ve Necip karakterleri oluşturur.

15. C: Halit Ziya, Batılı anlamda realist bir romancı olduğu için anlatıcı olarak olaylara müdahale etmez.

16. A: Boğaziçi'ndeki yalı, Servet-i Fünun aydınının dış dünyadan kopuk, modern yaşam tarzını simgeler.

17. B: Yazar, Cumhuriyet döneminde eski eserlerini bizzat yeni Türkçeye göre sadeleştirmiştir.

18. B: Romanda asıl olan dış macera değil, kahramanların derinlemesine yapılan ruhsal tahlilleridir.

19. C: Mehmet Rauf, Halit Ziya'nın tekniğini sürdürmüş ancak psikolojik derinliğe odaklanmıştır.

20. B: Siyah İnciler, edebiyatımızda Halit Ziya'dan sonra mensur şiir türünün en başarılı örneklerindedir.

AYRINTILI ÇÖZÜM ANAHTARI (DEVAM)

21. C: Gökalp'e göre medeniyet 'uluslararası'dır; ancak taklit değil, bilinçli bir iktibastır.

22. B: Gökalp, Durkheim'ın dayanışmacı toplum modelini Türkçülüğe uyarlamıştır.

23. B: Bu formül; Batı'nın teknolojisi (medeniyet) ile Türk'ün değerlerinin (hars) sentezidir.

24. C: Gökalp 'Tasfiyeci' değildir; halkın diline yerleşmiş kelimelerin korunmasını savunur.

25. B: Türk'ün Ateşle İmtihani, Halide Edip'in Milli Mücadele anılarını içeren eseridir.

26. E: Ömer Seyfettin bağımsız değil, 'Yeni Lisan' hareketinin bizzat kurucusudur.

27. B: 'Halka Doğru' ilkesi, aydınların halktan kültürü alıp onlara medeniyeti götürmesidir.

28. B: Ömer Seyfettin, yapay Osmanlıca yerine yaşayan doğal Türkçeyi esas almıştır.

29. B: Ayşe karakteri, acı çeken ama başı dik duran 'Anadolu/Vatan' imgesidir.

30. B: Yaban'ın temel trajedisidir, aydın ile köylü arasındaki derin zihniyet uçurumudur.

31. C: Halide Edip'in realizm ve töre romanları vardır ancak sürrealist denemeleri yoktur.

32. B: Yaban, aydın kesimin halktan kopukluğunu sertçe eleştiren otokritik bir metindir.

33. B: Halide Edip romanlarında kadınlar; iradeli, eğitilmiş ve toplumsal önderlerdir.

34. B: Ahmet Celal, gazi olması ve şehirde 'yabancı' hissedilmesi sebebiyle köye sığınır.

35. A: Vurun Kahpeye, idealist öğretmenin cehalet ve ihanetle olan trajik savaşını anlatır.

36. B: Köylülerin vatan kavramına yabancılığı, milli bilincin henüz oluşmamasıyla açıklanır.

37. D: Ömer Seyfettin olay hikayecisidir; bilinçaltı tahlilleri modernist/durum hikayesine aittir.

38. C: Bahar ve Kelebekler, eski nesil ile yeni nesil arasındaki estetik ve dildeki kopuşu anlatır.

39. B: Yeni Lisan'ın en somut adımı, dildeki yabancı dil bilgisi kurallarını atmaktır.

40. D: Kırallık Konak, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun kuşak çatışmasını işleyen romanıdır.